

תורת
הקרבנות

לימוד קדשים בעיון אליבא דהלכתא

תורת הקרבנות

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

יו"ל ע"י מערכת "תורת הקרבנות" בנשיאות הרבנים הגאונים :

רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

עיונים בהלכה

הרב נחום באדנער שליט"א

תחילת זמן הקדשת קרבן

כ טוב בתורה (ויקרא כב, כז) שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לד'.

א. הנה עד לאחר שבעה ימים מפורש בקרא דאינו ראוי לקרבן, אך לא נתפרש מה דינו בליל שמיני, ונביא מה שדנו בזה בגמ' ובראשונים.

וז"ל הגמ' בזבחים (יב, א) רב פפא אמר אפילו תימא מאורתא לילה אין מחוסר זמן דתני דבי ר' ישמעאל ליל שמיני נכנס לדיר להתעשר וכו', דרבי אפטוריקי רמי כתיב והיה שבעת ימים תחת אמו, הא לילה חזי וכתוב ומיום השמיני והלאה ירצה, הא לילה לא חזי הא כיצד לילה לקדושה ויום להרצאה.

הרי מבואר דאף שא"א להקריב מעשר בהמה עד יום השמיני, מ"מ אפשר להקדישו כבר בליל שמיני.

והקשו התוס' (שם, ד"ה יום) וז"ל תימה תיפוק לי מביום צוותו ולמה לי דכתיב ביום השמיני וי"ל דאי לא כתיב אלא והיה שבעת ימים תחת אמו הוה אמינא אם שחט בלילה אם עלו לא ירדו והשתא קמשמע לן דהוי מחוסר זמן ותרד [אפילו לר"ש] דאין פסולו בקודש וכו', עכ"ל.

והיינו שבלי ליל שמיני נקרא הקרבן מחוסר זמן, ומחמת זה אינו כשר לקרבן עד בוקר היום השמיני.

אמנם בדברי רש"י בשבת (קלו, א ד"ה הוה) מבואר לא כתוס', דז"ל הוה אכלינן מיניה, דמקצת היום ככולו, כדכתיב והיה שבעת ימים תחת אמו הא לילה חזי, ומיהו מיום השמיני הוא דירצה דאורתא לאו בת הקרבה היא כדכתיב (ויקרא ז, לח) ביום צוותו להקריב, אבל מכלל נפל נפקי ליה וחזי לאקדושי, כדאמרינן בזבחים (יב, א) לילה לקדושה יום להרצאה, והלכך לענין חולין חזי מאורתא למישחטיה ומיכל, וכו' עכ"ל, וכ"כ הריטב"א (שם).

הרי מבואר דרק משום "ביום צוותו" הוא דאין ראוי להקרבה בליל שמיני, אבל אינו מחוסר זמן כלל, ואפשר גם להקדישו.

¹ ולשיטתם א"ש מה שלמדו משם שאינו מחוסר זמן גם לגבי נפל לגבי חולין, דאילו לפי תוס' בליל שמיני עדיין מחוסר זמן הוא לגבי הקרבה, ורק לגבי ההקדש אינו מחוסר זמן, ולמדו מחולין מצד דין הקדשה, הגם שמדין הקרבה עדיין מחוסר זמן הוא.

בגליון:

תחילת זמן הקדשת קרבן

רווח בין הכבש למזבח

אכילת שעיר חטאת
ביו"ט שחל בשבת

מכתב ממך החפץ
חיים זיע"א

גליון זה יוצא לאור

לע"נ הטהורה של מרן הגאון רבי

מיכל יהודה ליפקוביץ

זצוק"ל

אשר תמך ועודד וכוון את המפעל
החשוב

"תורת הקרבנות"

מראשית דרכו

מערכת "תורת הקרבנות"

לתרומות והנצחות עבור מערכת "תורת
הקרבנות" נא לפנות לטל' 4134645-050.

ועיי בשו"ע יו"ד (סי' ט"ו סעי' ב') שאסור לשחוט חולין עד תחלת ליל שמיני, וכתב בט"ז (סק"ג) עד תחלת ליל שמיני, ואף על גב דגבי קרבן כתיב מיום השמיני והלאה, שאני קרבן דאין ראוי להקריב בלילה דכל קרבן הוא ביום דוקא עכ"ל. הרי נקט כשיטת רש"י שאינו מחו"ז כלל, אלא שאסור להקריבו רק משום "ביום צוותו" שהוא בכל הקרבנות, ודלא כתוסי שיש דין מיוחד של מחו"ז שנלמד מ"ביום השמיני".

ב. והנה הגרע"א בגליון הש"ס בשבת, כת' ע"ד רש"י, וז"ל ועיי בתוסי' שם זבחים י"ב ע"א ד"ה יום, וצ"ע, עכ"ל. וכוונתו להקשות שהרי תוסי' הכריחו מסוגיא דזבחים שבליל שמיני הוי מחוסר זמן להקרבה וכדילפינן מקרא דביום השמיני, ולמה נקט רש"י דאסור רק משום הדין הכללי של "ביום צוותו". ואיך יתרץ קו' התוסי' בזבחים.

ואולי י"ל בזה דס"ל לרש"י שאחרי שגלתה לנו התורה ב"והיה שבעת ימים תחת אמו" שאינו מחוסר זמן בליל השמיני, הו"א שגם הותר להקרבה, קמ"ל קרא דרק מיום השמיני והלאה ירצה דמו, אבל אינו דין חדש של מקצת מחוסר זמן, אלא שעדיין צריך לחכות משום "ביום צוותו". והיינו דקרא אשמעינן דלא יצא מכלל הקדשים, וגם בו שייך דינא דביום צוותו, ועדיין צ"ע. (ובפרט יש לדון בזה דמהיכ"ת לומר שמשום שאינו מחו"ז יהא כשר להקרבה בלילה, ואפשר שמדויק בקרא "והיה שבעת תחת אמו" והיינו שאינו ראוי לקרבן, ומיד אחרי השבעת ימים" [בליל שמיני] כבר אינו "תחת אמו" אלא ראוי להקרבה. ואיצטריך קרא "מיום השמיני" לגלות שעדיין קיימי קפידת הקרא "ביום צוותו" ולא בלילה ודו"ק, [מר' י. ר. שליט"א]]. שוב ראיתי בשיטה מקובצת (זבחים שם אות ל"ב בשם הגליון) שתירץ כן קושיית התוסי', וברוך שכוונתי.

ג. אלא דלשיטת רש"י וסייעתיה עדיין צ"ב סוגי' דזבחים שם, שרב פפא ס"ל דקרבן פסח לאו מחוסר זמן הוא בליל י"ד, והביא ראיה מדברי רבי אפטוריקי גבי מעשר בהמה, ולכאוי יש לחלק טובא, שהרי קרבן פסח אין זמנו ליקרב בליל י"ד, ואפילו בבוקר י"ד הוי מחוסר זמן ופסול, ואילו מעשר בהמה לשיטת רש"י אינו מחו"ז בליל שמיני, אלא שנמנע מלהקריבו משום "ביום צוותו", וא"כ מה ראיית רב פפא.

וצ"ל שלפי רש"י שאין ב' פרשיות של "מחוסר זמן" להקדש ולהקרבה, א"כ נתחדש בדברי אביי דאין מחוסר זמן לבו ביום, דגם לגבי ק"פ דינא הכי, ואף שאילו הקריבו בבוקר י"ד פסול הוא דבין הערביים מעכב, מ"מ חומר "מחוסר זמן" אין כאן, (כי סו"ס הוא יום ששייך להקרבה

וקיל טפי), ואשר ע"כ מותר גם להקדישו אז. ולכן א"ש מה שלמד רב פפא פסח ממעשר, דהא בתרוויהו ליכא דין מחו"ז.

ובביאור פלוגתת אביי ורב פפא י"ל, שאביי צמצם חידושו לבו ביום ממש, ולא כלל בזה כל היום כולו שמתחיל מהלילה, וטעמו הוא לפי שבקדשים הלילה הולך אחרי היום ולא להיפך, ולכן א"א להרחיבו יותר מעלות השחר. אבל רב פפא הוכיח מדברי רבי אפטוריקי "שזמנו" של קרבן הוא גם בלילה, הגם שלמעשה אין מקריבים אותו בלילה, וכדחזינן גבי מעשר, ואף ששם עדיף דאינו מחוסר זמן כלל, וכל הפסול רק מצד "ביום צוותו", מ"מ כבר יש סמך בזה להרחיב זמן הקרבן לכלול גם את הלילה שלפניו וככל התורה כולה, ולכן שפיר מוכיח מזה דלילה לאו מחוסר זמן גם לגבי קרבן פסח. ודו"ק. (ועיי פי' כע"ז קצת באחרונים [בספר אוצר הקודש] שאביי מוכיח שלילה "וביום צוותו" לא מהני לבו ביום, ורב פפא הוכיח מרבי אפטוריקי לא כך).

ד. ונבאר עתה דעת הרמב"ם בזה דז"ל (פ"ו מה' בכורות הי"ד) הכל נכנסין לדיר להתעשר בין תמימים בין בעלי מומים וכל איסורי מזבח חוץ מן הכלאים והטריפה ויוצא דופן ומחוסר זמן שכל אלו פטורין מן המעשר וכו', עכ"ל. והקשה הכ"מ (שם ד"ה הכל) ודע דאמרי' בפ"ק דזבחים ליל שמיני נכנס לדיר להתעשר, ואיני יודע למה השמיטו רבינו עכ"ל.

וביאר מרן הגרא"מ שך בס' אבי עזרי (קמא, פ"ג מאיסורי מזבח ה"ח, וכן ק"פ פ"ו ה"ה) שאכן מפורש בדברי הרמב"ם שליל שמיני אינו מחוסר זמן כלל, ושאפשר להקדישו אז. וז"ל "ואינני יודע מה השמיט רבנו, מה שלא כתבו, שהרי כתב מפורש בהל' בכורות (שם ה"ט"ו) 'אין הלוקח פטור א"כ נלקח אחר שנראה להתעשר, לפיכך הלוקח טלאים בתוך שבעת ימי הלידה, כשיגיע זמנם חייב לעשרן', הרי מפורש כתב 'בתוך שבעת ימי הלידה' זהו מחוסר זמן, וליל השמיני הרי זה נחשב ליום השמיני, ופשיטא דאין מחוסר זמן, וכ"כ בהל' איסורי מזבח (פ"ג ה"ח), ובהל' מעשה הקרבנות (פ"ח ה"ח) ע"ש. וראה בהל' ק"פ שכתב שהרמב"ם אזיל בזה בשיטת רש"י והריטב"א. וכן ת"י בשיעורי זבחים מהגר"י"ד הלוי, (וכ"כ בספר אוצר הקודש בשם ספר "ובא הלוי"). (ועיי בזה במנ"ח (מצוה רצ"ג) מש"כ בנידון זה, וראה באבי עזרי ושיעורי זבחים שם מש"כ על דבריו.

גפן של זהב

הערה בדין אכילת שעיר חטאת בשבת

הרב שמעון ברים שליט"א

א יתא בפסחים עא. דשעירי הרגלים הבאים בשבת שבחג אוכלין אותם חי כיון שאסור לבשל הבשר. ויש לעיין איך מתקיים בהם דין למשחה, הא אין דרך מלכים לאכול כך.

והנה רש"י ביומא יד. ד"ה מי לא מיטריד כתב דבאכילת קדשים בעינן לשמחה ולגדולה מדין "למשחה", וצ"ע דהא בפסחים שם מבואר דשעירי הרגלים בשבת שנאכלים חי לא מקיימים בהם מצות שמחת הרגל, וא"כ איך מתקיים בהם דין למשחה.

הודעת המערכת:

הקובץ התורני "תורת הקרבנות" בעניני מסכת זבחים וקרבנות חודש תשרי יצא לאור אי"ה בחודש אלול תשע"ב ניתן לשלוח למערכת בנושאים אלו פסקי הלכות עם מקורות בשולי הגליון או מו"מ להלכה, עד לתאריך י"ז בתמוז תשע"ב. נא לשלוח בדיסק בלבד.

מערכת "תורת הקרבנות"

בית יער הלבנון

תגובות לגליון א' בענין הרווח בין הכבש למזבח

הרב אורי הכהן דיאמנט שליט"א

ב גליון הראשון כתב הרה"ג רבי בצלאל כהן שליט"א שיש לברר לשיטת רבינו חיים המובאת בתוספות זבחים פז: שבין הכבש למזבח היה מרחק אמה, מה עשו בזמן שהקטירו את האיברים, וכי היו מדלגים בקפיצה עם דופן של שור הגדול.

בהיותי עוסק בעיון במסכת מדות, ראיתי שעוסקים בענין זה ובקושיא נוספת. שהרי בגמרא בזבחים סב: מבואר שהכבש היה פורח שתי אמות על כניסת היסוד והסובב, ואילו לשיטת רבינו חיים נמצא שלא היה פורח כי אם אמה אחת בלבד. וצ"ע.

ויישב בספר "בית המדות" יישוב נפלא ומחודש, שלא בכל רוחב הכבש היה קצהו רחוק מגג המזבח אלא באמצעו בלבד, ובשני צדדיו היה ממשיך הכבש עד סמוך לגג המזבח.

ולפי זה ביאר אף את דברי הרמב"ם במידות פ"ג מ"ג שכתב במידת אורך הכבש וז"ל "והיה באורך שפועו שלשים ושתים אמות, אבל אורך השטח שהוא תופס בארץ שלשים אמות בלבד", והרי לכאורה אף שבארץ היה תופס הכבש שלשים אמות בלבד, מכל מקום שיפועו של הכבש מגיע עד למזבח, ולפי החשבון צריך שיהיה אורך שיפועו של הכבש יותר משלשים ושלש אמות.

ולפי הנ"ל מיושב, שהרמב"ם חישב את שלשים ושתים האמות בשיפועו של כבש עד המקום שהיה מרוחק אמה מהמזבח, אכן שתי האמות הפורחות מעל גבי היסוד והסובב היו משני צידיו.

מאמר מענייני הקודש והמקדש
שכתב החפץ חיים וצוה להפיצו בין אחינו הכהנים

הנה כלל ישראל מאמינים בביאת המשיח, ושיבוא אליהו הנביא לבשרנו מקודם על ביאתו, ובכל תפלה ותפלה אנו מתפללים לדי שישלח לנו משיח צדקנו ושיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו.

והנה זה ידוע שעבודת הקרבנות צריכה כהנים, וזר פסול לעבודה אפילו אם הוא גדול בתורה כאחד הנביאים, וא"כ, אחי ורעי, לפי דברינו אלה, לו יהא שאפילו אם יבא אליהו הנביא וגם משיח צדקנו בימינו, הלא יהי צריך לנו להתחיל תיכף בענייני הקרבנות ושאר עבודות שבמקדש, ולזה הלא נחוצים לנו כהנים שידעו דיני הקרבנות, ובלא כהנים אין לנו תועלת בבנין המקדש, ולבסוף אין מצוי לנו לע"ע אף כהן אחד שידע דיני הקרבנות כראוי.

כמה מהבושה והכלימה נשיג אז, ואנה נוליד את חרפתנו, שאז יודע כי כל תפילותינו ובקשותינו לביאתו היו רק מהשפה ולחוץ ולא באמת ובתמים ובלב שלם, כי לו חפצנו באמת שיבא הלא הי' לנו להיות מוכנים לזה, ואמנם אין הדבר כן.

וכבר מצינו ג"כ בגלות בבל קודם בנין בית שני שהיתה נבואה מאת ד' ביד חגי הנביא שישאל את הכהנים תורת הקודש והמקדש, וברור לי שלו הי' לנו נביא בזה"ל בודאי גם לו היתה נבואה מדי שישאל את הכהנים תורה ולזרום ע"ז.

ע"כ, אחי ורעי, עלינו להכין א"ע בכל מאי דאפשר בידיעת הקודש והמקדש, ובפרט הכהנים והלויים עליהם המצוה והחובה הזאת ביתר שאת, שהם הם יהיו הנתבעים הראשונים מדוע לא הכינו א"ע לעבודת הקרבנות, וגם הישראלים הת"ח צריכים לדעת דיני הקרבנות כדי שיהיה לכהנים ממי לשאול דיני הקודש והמקדש, כמו שהיו מלפנים אצל הסנהדרין יושבי לשכת הגזית. וגם כשיבא אליהו הנביא ימצא הרבה כהנים בתוך הישראלים שנתערבו במשך הגלות המר הזה.

היוצא מדברינו, החובה עלינו להכין את עצמנו בלימוד דיני הקודש והמקדש וענייני הקרבנות, כדי שנוכל להתראות לפני משיח צדקנו ולא נבוש ממנו, ואז נוכל באמת לתבוע מהקב"ה שישלח לנו משיח צדקנו, כי כבר אנו מוכנים לביאתו, ואז בודאי ישלח לנו את אליהו הנביא, משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

אדר ב' תרפ"ז

מערכת "תורת הקרבנות" ת.ד. 3196 בני ברק

טל' 050-4134645

כתובת: korbanot@neto.net.il

ניתן לקבל את הגליון במייל מידי חודש

הערות תמיהות וישובים בענייני הלכות הקרבנות יתקבלו עד י' בחודש. עדיפות להערות קצרות. ניתן לשלוח ע"י הנציגים בכוללים או במייל לכתובת או לת.ד. 3196 ב"ב